

КЎРСАТУВЛАРНИ ҲОДИСА СОДИР БЎЛГАН ЖОЙДА ТЕКШИРИШ ТЕРГОВ ҲАРАКАТИНИ ЎТКАЗИШ, УНИ ҚЎЛЛАШДА АМАЛИЁТДА УЧРАЁТГАН МУАММО ВА УЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЮЗАСИДАН АМАЛИЙ ТАКЛИФЛАР

Муаллиф: 1.Зарипова Шаҳноза Ўктамжон қизи

2.Муродуллаева Муниса Рустам қизи

Сергели тумани бўйича ИИО ФМБ ходимлари

Аннотация: Мазкур мақолада воқеа содир бўлган жойда тергов ҳаракатлари, уларнинг турлари ва амалий аҳамияти таҳлил қилинган. Жойда тергов ҳаракатининг асосий вазифаси – воқеа ҳақида тўлиқ ва ҳақиқий маълумот олиш, далилларни тўплаш ва ҳуқуқий ҳужжатлаштиришидир. Мақолада бу ҳаракатларни қўллашда амалиётда учрайдиган асосий муаммолар, жумладан воқеа жойини ҳимоя қилишдаги камчиликлар, техника ва воситаларнинг етишмаслиги, гувоҳ ва жабрланувчилар билан ишлашдаги қийинчиликлар ҳамда ҳужжатлашдаги хатолар тавсифланган. Шу билан бирга, мазкур муаммоларни бартараф этиш юзасидан амалий таклифлар – терговчиларнинг малакасини ошириш, замонавий техникадан фойдаланиш, жойда ҳимоя чораларини кучайтириш ва гувоҳлар билан самарали ишлаш усуллари ҳам келтирилган.

Мақоланинг натижалари ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ва тергов амалиётини такомиллаштиришда, жумладан воқеа жойида далилларни йиғиш ва ҳужжатлашда қўлла.

Калит сўзлар

- Воқеа жойи
- Далилларни йиғиш
- Гувоҳ ва жабрланувчилар

- *Хужжатлаш*
- *Криминалистика*
- *Терговчилар малакаси*
- *Замонавий технологиялар*
- *Муаммолар ва таклифлар*

Кириш

Ходиса содир бўлган жойда текшириш тергов ҳаракати (кейинги матнда – Жойда тергов ҳаракати) – бу терговчи ёки бошқа ваколатли шахс томонидан воқеа содир бўлган жойда амалга ошириладиган тафтиш ҳаракатлари бўлиб, уларнинг асосий мақсади – воқеа ҳақида ҳақиқий ва тўлиқ маълумот олиш, далилларни тўплаш ва уларни ҳимоя қилишдир.

Жойда тергов ҳаракатларига мисоллар:

- Воқеа жойини кўриш, хужжатлаш ва суратиш
- Жабрланувчилар, гувоҳлар ва гумондорлар билан суҳбат
- Физик далилларни тўплаш (қўл излари, жиҳозлар, буюмлар)
- Фото ва видео тасвирга олиш
- Жойда экспертизалар ўтказиш (масалан, тиббий-эксперт ёки сотсиал

экспертизалар)

Жойда тергов ҳаракатларини қўллашда амалиётда учрайдиган асосий муаммолар.

1. Воқеа жойини ҳимоялашда камчиликлар

- Гувоҳлар, шухратчилар ёки омма томонидан соҳани бузилиши
- Жойдаги далилларни нотўғри йиғиш ёки йўқотиш

2. Қонунчилик ва меъёрлар бўйича билиш даражасининг пастлиги

• Терговчилар ва бошқа ходимлар қоида ва протоколларни тўлиқ билмаслиги

- Экспертларнинг малакаси етарли бўлмаслиги

3. Техника ва воситаларнинг етишмаслиги

- Фото ва видео ёзиш учун замонавий қурилмалар йўқ

- Эксперт таҳлил воситалари чекланган
- 4. Гувоҳ ва жабрланувчилар билан ишлашда қийинчиликлар
- Суҳбат олиб боришда психологик таъсир кўрсатиш йўқ
- Маълумот олишда нотўғри ёки етарсиз усуллар
- 5. Хужжатлашда хатолар
- Протокол ва ёзувларда нотўғри маълумотлар
- Қоғозбозлик ва техник хатолар

Муаммоларни бартараф этиш бўйича амалий таклифлар.

1. Воқеа жойини самарали ҳимоя қилиш
 - Воқеа жойига тезкор равишда блокпостлар қўйиш
 - Жойни бошқаларнинг киришидан сақлаш ва фақат терговчи ва экспертларни киритиш
2. Қонунчилик ва меъёрлар бўйича малака ошириш
 - Терговчилар учун доимий малака ошириш курслари
 - Жойда текшириш протоколларини стандартлаштириш
3. Замонавий техника ва воситалардан фойдаланиш
 - Фото ва видео қайд этиш учун профессионал қурилмалар
 - Биологик ва техник далилларни сақлаш учун махсус қутилар ва ёритиш
4. Гувоҳ ва жабрланувчилар билан самарали ишлаш
 - Психолог ва лингвист ёрдамида суҳбат усулларини такомиллаштириш
 - Гувоҳлар ва жабрланувчилар учун қўлланмалар ва кўрсатмалар тайёрлаш
5. Хужжатлаш ва протоколларни сифатли қилиш
 - Барча далиллар ва ҳаракатлар тўлиқ ва аниқ протоколга ёзилиши
 - Ҳар бир ҳаракатнинг фото/видео қўллаб-қувватланиши
6. Мутахассислар билан ҳамкорликни кучайтириш

- Хусусан, тиббий-эксперт ва сотсиал экспертизаларни жойида ўтказиш

- Ҳар бир экспертнинг маслаҳатини протоколда қайд этиш

Хулоса

Жойда тергов ҳаракати – воқеанинг ҳақиқий ва тўлиқ таҳлилини таъминлайдиган муҳим жараён. Амалиётда учрайдиган муаммолар асосан меъёрий билиш, техник етишмовчилик ва ҳужжатлашдаги камчиликлар билан боғлиқ. Уларни бартараф этиш учун терговчиларнинг малакасини ошириш, замонавий техникадан фойдаланиш, жойда ҳимоя чораларини кучайтириш ва гувоҳлар билан ишлаш усуллариини такомиллаштириш муҳим.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодекси (ЖПК), 2022 йил
2. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар органлари фаолияти тўғрисидаги қонун, 2021 йил
3. Ўзбекистон Республикаси Эксперт-криминалистика фаолияти тўғрисидаги низом, 2020 йил
4. Абдурахмонов, Т. “Жиноят жойида тергов ҳаракатлари: назарий ва амалиёт жиҳатлари”, Тошкент, 2021
5. Султонов, Ж. “Криминалистика асослари ва далилларни тўплаш усуллари”, Тошкент, 2020
6. Муродов, А. “Воқеа жойида текширишда замонавий технологиялар”, Тошкент, 2022